

**МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ
МКУ "КОМИТЕТ ПО ОБРАЗОВАНИЮ" АМО "ЕРАВНИНСКИЙ РАЙОН"
МАОУ "Исингинская СОШ "**

РАССМОТРЕНО

Руководитель ШМО

Ж.В.Долсонова

Протокол №1

от «28» 08. 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам.директора по УВР

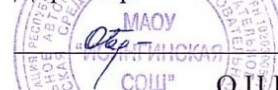
Г.Г.Будацыренова

Протокол №1

от «31» 08. 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Приказ № 210-пар.2

от «31» 08. 2023г.

О.Ц.Базарова

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Базархановой Ларисы Дамдинжаповны

по бурятской литературе С.Д.Будаев, Ц.С.Жанчипова, Д.Х.Митупова 5 класс, 2 часа
предмет, состав УМК, класс, час

с.Исинга 2023

1. Тайлбари бэшэг

Программа разработана на основе следующих нормативных документов и методических материалов:

-Федеральный закон об образовании в Российской Федерации № 273-ФЗ от 29.12.2012;

-Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от «17» декабря 2010 г. № 1897;

-Приказ Министерства просвещения Российской Федерации от 20.05.2020 № 254 "Об утверждении федерального перечня учебников, допущенных к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования организациями, осуществляющими образовательную деятельность"

Приказ Министерства образования и науки Республики Бурятия от 17.09.2019г №1366 «Об утверждении перечня учебников и учебно-методических пособий»

Тус худэлмэри Россиин Федерациин хуралсалай стандартда ундэлжэ, С.Д Будаев, Ц.С.Жанчипова, Д.Х.Митупова гэгшэдэй зохёолон «Буряад литература», методическа дуралхалнууд, ажалай дэбтэр баримталан, 5-дахи класста ажалай программа зохёогдобо.

Уран найханай литература гу, али уран зохиол хүнэй, хүн турэлтэнэй ажамидалда тусхай нуури эзэлдэг, тэдэнэй хугжэлтэдэ айхабтар ехэ удха шанартай. Уран найханай литература шудалан узэлгэ хадаа түрэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соел болбосорол, ёно заншал ойлгожо абалгын тусгаар арга болоно ха юм.

Буряад литературы дээжэ болоһон, ухибуудэй наһанда таарамжатай һонин зохёолнууд программада оруулагдажа, буряад хэлэндээ, уран зохёолдо дурлал татаха, найн уншагшы, найхан сэдхэлтэй хуниие хүмүүжүүлхэ гол шухала зорилго табигдана. Программын онсо илгаань гэхэдэ, ганса арадай болон уран зохёолшодой зохёолнуудые узэхэ бэшэ, харин нурагшадые өөһэдыень зохёохы ажалда ехээр хабаадуулан, тэдэнэрэй бэлиг шадабари хугжөөхэ зохёохы хэшээлнууд, нурагшадай мэдэсэ шалгаха тестнууд угтэнэ.

Уран уншагшы хүмүүжүүлхын тула иимэнүүд зорилгонуудые бээлүүлхэ ёһотой болоно: зохёолдо авторай ба уншагшын хараса байдаг гэжэ ойлгохо, нурагша бухэн автор, уншагша, шуумжэлэгшэ, теоретик болон худэлжэ нураха. Урдандаа нурагшадта гансал мэдэсэ үгэхэ зорилготой хургуулида литературы хэшээлдэ нурагша зохёол уншаад, иимэнууд шадабаритай болохо эрилтэнуудтэй байгаа:

- сюжет ойлгохын тула угтэбэн ушаралнуудые һубарьюулан, удхыень гаргажа шадаха;
- уран аргуудые мэдэхэ, зохёол соо оложо шадаха г.м.
- авторай хараса ойлгохо шадабаритай;
- өөрын бодол һанамжатай;

Иигэжэ шэнэ аргаар турэлхи литература хурагшадта һонирхолтойгоор зааж, буряад хэлэнэйнгээ баялигтай гунзэгыгөөр танилсуулжа, найнаар хэлүүлдэг, уншуулдаг, бэшүүлдэг болгохоһоо гадна, турэл арадайнгаа ажабайдал, туухэ, заншал, зан абари үзэжэ байһан зохёолнууд дээрэ ундэһэлэн, найнаар ойлгуулжа, ухаан сэдхэлдэнь шэнгээжэ, ёһото буряад эрхэтэниие хүмүүжүүлхэ шухала.

2. Хараалагдаһан дүнгүүд «Буряад литература» 5 класс

1	Личностно	Шэнэ юумэ мэдэхэ дадал үргэдхэхэ. Арад зоной, ондоо яһатанай литературыын холбоо хараха дадал. Арад зоной ба байгаалиин нягта холбоо хараха дадал
2	Метапредметнэ	Искусствын һалбаринууд тухай мэдэсээ хэрэглэхэ. Ажалаа тодоор, зубоор дамжуулха, мунооуеын байдалтай холбохо. Угын баялиг, бэшэмэл ба аман хэлэлгээ хугжоохэ.
3	Предметнэ	«Литература-уран үгын искусство» гэхэн мэдэсэ тобшолон онсодхохо. Литературын түлэбууд ба жанрнууд илгажа хураха. Бэшэмэл ба аман хэлэлгээ зубоор хэрэглэхэ, буридхэхэ

3. хурагшад 5- хи класс дуургэхэдээ, нимэнууд шадабаритай ба дадалтай болохо ёһотой

хурагшад гол түлэб нимэ юумэ мэдэхэ ёһото	хурагшад нимэ юумэ шадаха ёһотой
- уншажа байһан зохёолойнгоо автор тухай, номой нэрын удха тайлбарилга; -уран зохиолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүдые; -уран зохёолой текстнүүдые; - шудалан үзэжэ байһан зохёолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохёол соохи шухала үйлэнүүдые мэдэхэхэ гадна, тэдэнэй хоорондохи харилсаа холбоонуудые, типическэ удха шанар; - уран зохёол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзанууд, зохёолой темэ, идей, гол удха, уран зохёолой геройнууд, сюжет г.м. литературна теориһоо ойлгосонуудые; - байгуулгын (композицийн) шухала онсо янзануудые, хэлэнэй зураглан тодорхойло арга хэрэгсэлнүүдые; - программын эрилтын ёһоор сээжэлдэһэн шүлэгүүдые, эпическэ зохёолой хэһэгүүдые; - литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэхэн ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүдые г. м.	- уран зохёолшын зохёол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ; - уран зохёолшын зураглан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгожо; - үзэжэ байһан зохёолой гол шухала үүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юрын үйлэнүүдхэ илгажа; - зохёол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтаганы, сагы, тэрэнэй хойшолонгыг элирүүлжэ; - үзэжэ байһан зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа; - зохёолой идейнэ болоод уран найханай талыг харуулалгада сюжетэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлжэ; -үзэгдэжэ байһан зохёолнуудай байгуулгын (композицийн) зүйлнүүдые илгажа;

	- зохёолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэһэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо; -зохёолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;
--	---

4. Сэдэбуудэй гаршаг

№	Нэрэ хубаалга, сэдэб	Сагай хубаари	Удха	Шалгалтын түхэлнүүд
1	Литература уран үгын искусство	1 саг	Литература» гэхэн предметэй зорилго. Литература - үгын искусство. Уран зохеол уншалга ба хадуун абалга. Уран зохёолой үнэн ба үнэн бэшэ талануудын. «Уран зохеолшо» ба «автор» гэхэн ойлгосонууд.	
2	Арадай аман зохеол	8 саг	Арадайнгаа хэр угһаа абажа ябаһан алтан баялиг – арадай аман зохёол тухай мэдэсэ үргэдхэн, һонирхол түрүүлхэ	1- Шалгалтын ажал.
3	Арадай онтохонууд	5 саг	Зохёолой сюжет, композици гэхэн литературна ойлгосонуудтай танилсуулха, зохёолой онсо шэнжэ илгаха шадабари дээшэлүүлхэ. Геройнуудай абари зан дээрэ арадай сэдхэжэ ябаһан идеал гаргаха, өөрын һанамжа хэлэжэ һургаха. Амитад тухай онтохонтой танилсуулан, онсо шэнжэнүүдые гаргаха, удхалан зохёохы шадабари һайжаруулха.	1-Хэлэ хугжөөлгэ
4	Буддын шажанай зохеолнууд	5 саг	Буддын шажанай зохёолнуудтай танилсуулан, буддын шажанай хургаал заабари дээрэ хүмүүжүүлхэ.	

5	Литературна онтохонууд	2 саг	Литературна онтохоной илгааг элирүүлхэ, гиперболэтэй танилсуулха. Уншаһан ба класһаа гадуур уншаһан онтохонуудай удхаар наада үнгэргэхэ.	
6	Үргэлжэлһэн зохеолнууд	26 саг	Туужын рассказһаа илгаа: сюжет, саг, герой, жанрай онсо шэнжэ	2- Шалгалтын тест
7	Шүлэглэмэл зохеолнууд	11 саг	Лирическэ шүлэг уншаха гол шухала аргуудтай ба уран шүлэг шүүлбэрилхэ заршамтай танилсуулха. Шүлэглэмэл зохёолой нюусануудтай ба шүлэг шүүлбэрилхэ арга үргэдхэхэ.	1 - Шалгалтын тест
8	Басни	4 саг	Ажабайдалда дайралдадаг дутуу дундануудыг элирүүлжэ, үхибүүдыг ниигүүлэхыг сэдхэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ.	1- Шалгалтын тест
9	Зүжэглэмэл зохёолнууд	6 саг	Драма ба тэрэнэй жанруудтай танилсуулан, зохёолой онсо шэнжэнүүдтэй танилсуулха.	1- Шалгалтын тест

5. Календарна-тематическа түсэб

№	Хэшээлэй сэдэб	Сагай хубаари	Болзор	
			тусэбөөр	унэн
1 четверть				
1	Литература уран үгын искусство	1	1 недели	
Арадай аман зохеол			8 саг	
2	Арадай аман зохёол ба илгарал. Нааданай орон	1	1 недели	
3	Тоолуурнууд.Сэсэ буляалдаан	1	2 недели	
4	Жороо үгэнүүд	1	2 недели	
5	Таабаринууд	1	3 недели	
6	Таабари зохоохо аргууд	1	3 недели	
7	Юртэмсын гурбан ба дүрбэн	1	4 недели	

8	Онъһон ба хошоо үгэнүүд	1	4 недели	
9	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Таабаринуудыг зохёолго	1	5 недели	
Арадай онтохонууд			5 саг	
10	"Сэсэн хүүхэн"	1	5 недели	
11	"Үнэгэн ,буга, хирээ гурбан". "Зол Шор хоер"	1	6 недели	
12	Зохёохы ажалай хэшээл	1	6 недели	
13	Буряад арадай онтохошод ба улыгэршэд тухай. А.А.Тороев ба Е.И.Сороковиков- Магай	1	7 недели	
14	Буряад онтохон	1	7 недели	
Буддын шажанай зохеолнууд			5 саг	
15	"Алтан үүдэтэ хун шубуун"	1	8 недели	
16	«Хоёр толгойтой бургэд»	1	8 недели	
Хамта дээрээ		16 саг		
2 четверть				
17	"Юртэмсын заршам"	1	9 недели	
18	Хорото жаданууд	1	9 недели	
19	Бээ абаралгын найман зам	1	10 недели	
Литературна онтохонууд			2 саг	
20	Ш.Н.Нимбуев "Тархайн хүбүүн Зархай"	1	10 недели	
21	"Тархайн хүбүүн Зархай"	1	11 недели	
Үргэлжэлһэн зохеолнууд			26 саг	
22	Үргэлжэлһэн зохеолнууд тухай ойлгосо	1	11 недели	
23	Б.Намсарайн «Алтаргана»	1	12 недели	
24	«Алтаргана»	1	12 недели	
25	Х.Намсараев "Үри нэхэбэри"	1	13 недели	
26	"Үри нэхэбэри"	1	13 недели	
27	Гол геройнууд тухай .	1	14 недели	
28	Шалгалтын тест	1	14 недели	
29	Д.Н .Сультимов "Өөрыгөө хэһэбэ"	1	15 недели	
30	"Өөрыгөө хэһэбэ"	1	15 недеди	
31	“Үлүү хараад, булуу химэлбэ” гэхэн онъһон угын удха тайлбарилха	1	16 недели	
32	Шалгалтын тест	1	16 недели	
Хамта дээрээ		16 саг		

3 четверть				
33	Ц.Номтоев "Хилээмэн"	1	17 недели	
34	"Хилээмэн"	1	17 недели	
35	Хилээмэндэ хандаса	1	18 недели	
36	“Адха орооһон алта мүнгэнһөө үнэтэй”	1	18 недели	
37	Шалаглтын тест	1	19 недели	
38	Зохёохы ажалай хэшээл. “Минии туршалга” рассказ зохёохо	1	19 недели	
39	Ц-Б.Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Сережын аяншалһан тухай"	1	20 недели	
40	"Будамшуугай орон нютагаар Сережын аяншалһан тухай" 1,2,3,4-дэхи бүлэг	1	20 недели	
41	"Будамшуугай орон нютагаар Сережын аяншалһан тухай" 5,6,7,8- дахи бүлэг	1	21 недели	
42	"Будамшуугай орон нютагаар Сережын аяншалһан тухай" 9,10,11,12- дахи бүлэг	1	21 недели	
43	Хүбүүдэй нүхэсэл тухай	1	22 недели	
44	Сюжет, зохёолой анализ	1	22 недели	
45	Шалгалтын тест		23 недели	
46	Класчаа гадуур үгтэһэн туужанууд	1	23 недели	
47	Класчаа гадуур уншалага	1	24 недели	
Шүлэглэмэл зохеолнууд			11 саг	
48	Ирагуу шүлэгэй жанр тухай ойлгосо	1	24 недели	
49	Ч.Цыдендамбаев "Сэсэгхэн".	1	25 недели	
50	Ц.Зарбуев "Буряад орон". А.Ж.Жамбалон «Талын хүнби»	1	25 недели	
51	Зурагаар хүдэлмэри	1	26 недели	
52	Шалгалтын тест	1	26 недели	
Хамта дээрээ		20 час		
4 четверть				
53	Класчаа гадуур үгтэһэн шүлэгүүд. Д.Дамбаев “Байгалай долгид”, “Үдэшын зураг”	1	27 недели	
54	Класчаа гадуур үгтэһэн шүлэгүүд	1	27 недели	
55	Шүлэглэмэл зохёолой нюусанууд	1	28 недели	
56	Минии туршалга	1	28недели	
57	Класчаа гадуур үгтэһэн шүлэгүүд Ш.Байминов“Онгосомни”, “Аадар”	1	29 недели	

58	“Буряад хүнби” гэгээн сэдэбээр найруулга гу, али шүлэг зохёохо	1	29 недели	
Басни			4 саг	
59	Басни тухай ойлгосо	1	30 недели	
60	Г.Чимитов “Эрэ тахья”	1	30недели	
61	Басни бэшэхэдэ хэрэглэдэг уран аргууд	1	31 недели	
62	Класчаа гадуур уншалга. С.Норжимоев “Аймхай Охотноон”, “Шаазгайн элидхэл”	1	31 недели	
Зүжэглэмэл зохёолнууд			6 саг	
63	Зүжэглэмэл зохёолнуудай шэнжэ	1	32 недели	
64	М.Ж.Батоин “Шэдитэ тулам”	1	32 недели	
65	“Шэдитэ тулам”	1	33 недели	
66	Зохеохы ажалай хэшээл. Сценари яагаад бэшэхэб?	1	33 недели	
67	Класчаа гадуур уншалга зүжэгүүд	1	34 недели	
68	Шалгалтын тест	1	34 недели	
Хамта дээрээ			16 саг	
Жэл соо			68 саг	

6. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнууд

1. Буряад литература 5класс. С.Д.Будаев, Ц.С.Жанчипов, Д.Х.Митупова , Улаан – Удэ, «Бэлиг», 2018
2. Методическа дурадхалнууд 5 класс. С.Д.Будаев, Ц.С.Жанчипова, Д.Х.Митупова
3. Ажалай дэбтэр. 5класс. С.Д.Будаев, Ц.С.Жанчипова, Д.Х.Митупова
4. Буряад Бургуулийн программа. Буряад литература 5-11 классууд, 2009
5. Б.Б.Батоев. Уран зохёолнуудые 5-11 классуудта зааха тухай. 2008
6. О.Б.Бадмаева. Мунее уеын хэшээл, 2010

7. Шэнэ онол арга

1. Компьютер
2. Проектор
3. «Буряад хэлээр сахим нураха ном»
4. Буряад уран зохёолой соносохо номой һан (аудиобиблиотека)

